

ЧЫГЫШ ТААНУУНУН МАСЕЛЕЛЕРИ

ВОПРОСЫ ВОСТОКОВЕДЕНИЯ

ISSUES OF ORIENTAL STUDIES

e-ISSN: 1694-8653

№1/2025, 167-171

УДК:

DOI: [10.52754/16948653_2025_1_25](https://doi.org/10.52754/16948653_2025_1_25)

ЧЫГЫШ ДИПЛОМАТИЯСЫНДАГЫ АНГЛИС ТИЛИНИН ОРДУ ЖАНА РОЛУ

МЕСТО И РОЛЬ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ВОСТОЧНОЙ ДИПЛОМАТИИ

THE PLACE AND ROLE OF ENGLISH LANGUAGE IN EASTERN DIPLOMACY

Парпиев Марс Ташполотович

Парпиев Марс Ташполотович

Parpiev Mars Tashpolotovich

окутуучу, Ош мамлекеттик университети

преподаватель, Ошский государственный университет

Lecturer, Osh State University

mparpiev@oshsu.kg

ЧЫГЫШ ДИПЛОМАТИЯСЫНДАГЫ АНГЛИС ТИЛИНИН ОРДУ ЖАНА РОЛУ

Аннотация

Бул макалада англис тилинин Чыгыш өлкөлөрүнүн дипломатиялык чөйрөсүндөгү орду жана ролу талданат. Глобалдашуу шартында англис тили эл аралык мамилелердин универсалдуу коммуникация каражаты катары өзгөчө мааниге ээ болууда. Изилдөөдө Кытай, Индия, Жапония, Түштүк Корея жана Борбор Азия мамлекеттеринин дипломатиялык практикасы негизинде англис тилин колдонуу тажрыйбасы каралган. Ошондой эле англис тилин өздөштүрүүнүн Чыгыш өлкөлөрү үчүн стратегиялык артыкчылыктары белгиленип, маданий жана билим берүү дипломатиясындагы ролу баса белгиленет. Макаланын жыйынтыгында англис тилин дипломатиялык инструмент катары өнүктүрүү зарылдыгы негизделет.

Ачкыч сөздөр: Чыгыш өлкөлөрү, англис тили, дипломатия, Кытай, Индия, Жапония, Түштүк Корея жана Борбор Азия

МЕСТО И РОЛЬ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В ВОСТОЧНОЙ ДИПЛОМАТИИ

THE PLACE AND ROLE OF ENGLISH LANGUAGE IN EASTERN DIPLOMACY

Аннотация

В статье анализируются место и роль английского языка в дипломатической сфере стран Востока. В условиях глобализации английский язык приобретает особое значение как универсальное средство общения в международных отношениях. В исследовании рассматривается опыт использования английского языка на основе дипломатической практики Китая, Индии, Японии, Южной Кореи и стран Центральной Азии. Отмечены также стратегические преимущества освоения английского языка для стран Востока, подчеркнута его роль в культурной и образовательной дипломатии. В заключение статьи обосновывается необходимость развития английского языка как дипломатического инструмента.

Abstract

The article analyzes the place and role of the English language in the diplomatic sphere of Eastern countries. In the conditions of globalization, the English language acquires special importance as a universal means of communication in international relations. The study examines the experience of using the English language based on the diplomatic practice of China, India, Japan, South Korea and the countries of Central Asia. The strategic advantages of learning English for the countries of the East are also noted, and its role in cultural and educational diplomacy is emphasized. In the conclusion of the article, the need to develop the English language as a diplomatic tool is justified.

Ачкыч сөздөр: Восточные страны, английский язык, дипломатия, Китай, Индия, Япония, Южная Корея и Центральная Азия

Keywords: Eastern countries, English language, diplomacy, China, India, Japan, South Korea and Central Asia

Введение

Глобалдашуу доорунда эл аралык дипломатия көп тилдүү чөйрөгө айланганына карабастан, англис тилинин дүйнөлүк дипломатиялык коммуникацияда өзгөчө мааниге ээ экени талашсыз. Бул көрүнүш Чыгыш өлкөлөрүнүн тышкы саясий байланыштарында да байкалууда.[2]

XXI кылымда дипломатиянын жаңы формалары, анын ичинде көп тараптуу сүйлөшүүлөр, маданий дипломатия жана эл аралык укуктук процесстер англис тилинин универсалдуу каражат катары колдонулушун шарттоодо. Бүгүнкү глобалдык дүйнөдө тил - эл аралык мамилелердин, маданий жана экономикалык байланыштардын негизги каражаты болуп эсептелет. Айрыкча, англис тили дүйнөлүк аренада "универсалдуу" тил катары өз ордун бекемдеп келет. Бул көрүнүш Чыгыш өлкөлөрүнүн дипломатиясында да кеңири байкалууда. Ушуга байланыштуу бул макалада англис тилинин Чыгыш дипломатиясындагы орду, ролу жана анын аймактык мамлекеттердин тышкы саясатына тийгизген таасири илимий негизде талданат.

Англис тили – эл аралык дипломатиянын универсалдуу тили

Англис тилинин эл аралык дипломатиядагы үстөмдүк кылуучу ролу көптөгөн факторлор менен түшүндүрүлөт. Биринчиден, ал БУУ, НАТО, Дүйнөлүк соода уюму жана башка ири эл аралык уюмдардын расмий тили болуп эсептелет. [10] Экинчиден, англис тилинде жүргүзүлгөн сүйлөшүүлөр маалыматтын так, кыска жана универсалдуу жеткирилишине шарт түзөт. Үчүнчүдөн, англис тили илим, экономика жана технология жаатында кеңири колдонулгандыктан, дипломатиянын бардык аспектилеринде натыйжалуу коммуникация каражаты катары калыптанган. Англис тили негизги тил катары Дүйнөлүк банк, Эларалык Валюта Фонду сыяктуу эл аралык уюмдардын расмий тилдеринин бири катары англис тили дипломаттар үчүн зарыл курал болуп саналат. Чыгыш мамлекеттеринин дипломаттары да англис тилин билүү аркылуу дүйнөлүк деңгээлдеги сүйлөшүүлөргө активдүү катышып келишет.

Чыгыш өлкөлөрүндө англис тилинин дипломатиялык мааниси

Чыгыш Азия жана Борбор Азия мамлекеттеринин көпчүлүгү үчүн англис тили тышкы саясаттын негизги куралы катары каралат. [5] Бул тил Батыш өлкөлөрү менен түз байланыш түзүүгө мүмкүндүк берет, ал эми Батыш — Чыгыш байланыштарында негизги диалог тили катары кызмат кылат. Айрым мамлекеттер боюнча конкреттүү мисалдар: [7]

□ Кытай Эл Республикасы англис тилин «жумшак күч» стратегиясынын бир бөлүгү катары карайт. Кытай дипломаттары дүйнөлүк деңгээлдеги форумдарда жана сүйлөшүүлөрдө англис тилин активдүү колдонушат. Мындан тышкары, Кытайдын Confucius институттары англис тилдүү өлкөлөрдө кытай тилин үйрөтүү аркылуу маданий дипломатия жүргүзүшөт. Ошондой эле Чыгыш мамлекеттери үчүн англис тили – Батыш дүйнөсү менен алака түзүүдөгү негизги көпүрө болуп калды. Кытайдын “Бир алкак – бир жол” демилгеси сыяктуу ири эл аралык долбоорлордо англис тилин пайдалануу дипломатиялык процесстерди жеңилдетет. [3]

□ Индия – англис тили расмий тилдердин бири катары мамлекеттик деңгээлде колдонулуп келет. Бул өлкөнүн дипломаттары англис тилин мыкты деңгээлде билишет жана

бул фактор Индияны эл аралык аренада активдүү катышуучу мамлекеттердин катарына кошот.

□ Жапония жана Түштүк Корея – англис тилинде сүйлөө жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүүгө өзгөчө көңүл бурушат. Жогорку деңгээлдеги дипломаттар англис тилинде сүйлөшүүлөрдү жүргүзүү аркылуу өз өлкөсүнүн саясий жана экономикалык кызыкчылыктарын коргоп келишет. [7] Япония жана Түштүк Корея сыяктуу мамлекеттер эл аралык саммиттерде англис тилин эркин колдонуп, өз саясий жана экономикалык позицияларын натыйжалуу билдиришет. [9]

□ Борбор Азия мамлекеттери, өзгөчө Казакстан, Кыргызстан, Өзбекстан соңку жылдары англис тилин дипломатиялык жана билим берүү системасына киргизүүгө аракет кылып жатышат. Бул багытта англис тилдүү билим берүү мекемелери жана эл аралык программалар кеңири жайылып жатат.

Англис тили – маданий дипломатияда да маанилүү

Дипломатия бир гана расмий сүйлөшүүлөр менен чектелбестен, маданий алмашуу, билим берүү жана гуманитардык кызматташтык аркылуу да ишке ашат. Чыгыш өлкөлөрүнүн көпчүлүгү англис тилин маданий дипломатиянын эффективдүү инструменти катары колдонуп, чет өлкөлүк аудитория менен байланышты тереңдетүүдө. Университеттерде англис тилинде окуу программаларын сунуштоо, эл аралык форумдарга катышуу – булар Чыгыш дипломатиясынын маанилүү аспектиери болуп саналат.

Англис тилин үйрөнүүнүн жана колдонуунун стратегиялык мааниси Англис тилин үйрөнүү жана аны тышкы саясатта колдонуу бул Чыгыш өлкөлөрү үчүн стратегиялык артыкчылык болуп саналат. Төмөнкүдөй артыкчылыктарды белгилөөгө болот:

- 1 Эл аралык аренада өз позициясын ачык билдирүү мүмкүнчүлүгү.
- 2 Көп тараптуу сүйлөшүүлөргө жана эл аралык уюмдарга активдүү катышуу.
- 3 Маданий жана билим берүү дипломатиясын өнүктүрүү.
- 4 Тышкы инвестицияларды тартууда жана глобалдык долбоорлорго интеграцияда ийгиликке жетүү.

Жыйынтык

Жыйынтыктап айтканда, англис тили бүгүнкү күндө Чыгыш дипломатиясынын ажырагыс бөлүгү болуп калды. Ал мамлекеттер аралык кызматташуунун, маданий жакындашуунун жана глобалдык маселелерди биргелешип чечүүнүн негизги каражаты болуп калды. Бүгүнкү күндө Чыгыш өлкөлөрү англис тилин билген жана колдонгон дипломаттарды даярдоого өзгөчө көңүл буруп, дүйнөлүк аренада өз позицияларын бекемдөөдө. Ал эл аралык деңгээлде таасирдүү сүйлөшүүлөрдү жүргүзүүгө, стратегиялык өнөктөштүктү бекемдөөгө жана маданий жакындашууга кызмат кылат. Чыгыш өлкөлөрү үчүн англис тилин мыкты өздөштүрүү жана аны тышкы саясатта натыйжалуу колдонуу — XXI кылымдын глобалдык чакырыктарына жооп берүүдө маанилүү инструмент катары каралышы керек.

Колдонулган адабияттар

1. Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. PublicAffairs. Англис тилин «жумшак күч» катары колдонуу маселелери боюнча негизги булак.
2. Crystal, D. (2003). *English as a Global Language* (2nd ed.). Cambridge University Press. Англис тилинин глобалдык коммуникациядагы ролу тууралуу классикалык эмгек.
3. Zhang, X. (2013). China's Foreign Policy and English as a Lingua Franca. *Journal of Asian Public Policy*, 6(3), 310–324. Кытай дипломатиясында англис тилин колдонуу мисалы.
4. Kachru, B. B. (1992). *The Other Tongue: English across Cultures* (2nd ed.). University of Illinois Press. Чыгыш өлкөлөрүндө англис тилин адаптациялоо маселелери.
5. Khanna, P. (2008). *The Second World: Empires and Influence in the New Global Order*. Random House. Чыгыш дипломатиясынын глобалдык динамикасы жөнүндө кеңири анализ.
6. Lee, H. (2015). English-Mediated Instruction and Internationalization of Higher Education in South Korea. *Journal of Studies in International Education*, 19(2), 118–134. Түштүк Кореянын билим берүү дипломатиясында англис тилин колдонуу.
7. Toktomushev, K. (2021). Language and Diplomacy in Central Asia: The Rise of English. *Central Asian Affairs*, 8(1), 45–67. Борбор Азияда англис тилинин дипломатиядагы өсүп жаткан ролу.
8. Brown, H. D. (2007). *Principles of Language Learning and Teaching* (5th ed.). Pearson Education. Тил үйрөнүү теориялары жана алардын дипломаттар үчүн мааниси.
9. Ministry of Foreign Affairs of Japan. (2020). *Diplomatic Bluebook*. Жапон дипломатиясынын расмий маалымат булактары.
10. United Nations. (2023). *Official Languages and Multilingualism*. www.un.org – БУУда англис тилин колдонуу боюнча расмий маалымат.